

Juryens begrunnelse - lokale vinnere

Vedlagt følger begrunnelsene fra de lokale juryene

Bodø

Partiprogrammet som juryen vurderer som det beste for Bodø sentrum har innledningsvis en rekke temaområder som tilsynelatende i liten grad omhandler sentrumsutviklingen. I enkelte av deltemaene er det imidlertid konkrete tiltak som nytt sykehjem i sentrum og universell utforming.

I kapitlene om *Bolig, Klima, energi, blågrønn utvikling og Samferdsel og infrastruktur* nevnes en rekke tiltak der enkelte også kan påvirke sentrumsutviklingen i positiv retning, selv om det ikke presiseres særskilt. Her kommer det imidlertid også helt konkrete satsninger som å 'Styrke sentrumskjernen ved å bygge bærekraftig tett og høyt'.

Juryen blir likevel holdt litt på pinebenken i sin søken etter en sentrumssatsning før det kommer et helt eget kapittel om *Løft for bykjernen*. Her tillegges programmet Bodø kommune et stort ansvar, sammen med gårdeiere og næringsdrivende, for å sikre en attraktiv bykjerne. Parkering får størst oppmerksomhet, men også boligutbygging og tiltak for studenter framheves. Det ligger også en mer åpen invitasjon om å være positive til tiltak som gjør bykjernen i Bodø mer attraktiv. Gode offentlig-private samarbeid vil sikkert kunne gi dette mer innhold.

Partiprogrammets kapitler om *Kultur, trossamfunn, idrett og reiseliv* inneholder også en rekke tiltak som vil bidra til å styrke bysentrum, selv om dette ikke blir direkte framhevet.

Juryen ser i det hele at programmet inneholder mange tiltak som vil bidra til å styrke Bodø sentrum, men at koblingen mellom prioriterte satsninger og utviklingen av Bodø sentrum med små grep kunne vært synliggjort tydeligere.

Tross denne påpekningen, opplever juryen at partiprogrammet er tydelig på viktigheten av en positiv utvikling av Bodø sentrum og er samlet klare på at:

Bodø Høyre

har det beste partiprogrammet for Bodø sentrum!

Kontaktinformasjon til Bodø Høyre:

Joakim Sennesvik

joakimsennesvik@gmail.com

Fredrikstad

Partiprogrammet som juryen vurderer som det beste for Fredrikstad sentrum har 'En levende by og gode lokalsamfunn' som ett av partiets seks hovedmål.

Programmet er deretter tydelig på at bykjernen skal fortettes og åpner for å bygge i høyden der forholdene legger til rette for det. Det innebærer også å fortsette arbeidet med transformasjon av områder i byområdet. Programmet vektlegger å øke antall kontorarbeidsplasser i bykjernen og har bl.a. næringsplanen som et instrument for å få dette til. Partiprogrammet peker også på en rekke tiltak for å sikre en variert boligbygging, men vektlegger ikke her sentrum i like stor grad.

I partiprogrammet vies det stor plass til verdien av kultur, med flere konkrete virkemidler. Sentrum nevnes ikke spesielt i denne sammenheng, men juryen vurderer at satsningen likevel vil få positiv effekt på innholdet i bykjernen. Dette gjelder f.eks tilretteleggingen for festivaler og arrangementer, der sentrumskjernen er en av de mest nærliggende arenaene, samt det å ta vare på levende torg.

Programmet framhever å ha en parkeringspolitikk som stimulerer til handel. Videre nevnes helt konkret videreføring av gratis ferjetilbud og ytterligere grep for å senke bilavhengigheten.

Den tidligere nevnte Næringsplanen har et bredt spekter av virkemidler, der juryen i denne sammenheng ønsker å framheve funksjonen som sentrumsleder. Dette, sammen med andre tiltak og virkemidler, viser at partiet ønsker et konstruktivt offentlig-privat samarbeid om sentrumsutviklingen. Det understøttes ved at det i programmet er nedfelt at det skal legges til rette for nye, verdiskapende samhandlingsarenaer mellom kommune og næringsliv, så vel som innbyggere og akademia. Dette ses i sammenheng med Smart Fredrikstad-programmet.

Totalt sett opplever juryen at partiprogrammet er tydelig på viktigheten av en positiv utvikling av Fredrikstad sentrum og er enstemmige på at:

Fredrikstad Arbeiderparti

har det beste partiprogrammet for Fredrikstad sentrum!

Kontaktinformasjon til Fredrikstad Arbeiderparti:

Siri Martinsen

sirm@fredrikstad.kommune.no

Victor Kristiansen

vickri@fredrikstad.kommune.no

Kristiansand

Kristiansand kommune ble i 2020 utvidet med tidligere nabokommuner; Søgne og Sogndalen.

Juryen i Kristiansand trekker samme erfaringer som i Stavanger og Lindesnes, der partiprogrammene i nylig sammenslåtte kommuner er preget av ønske og respekt for at hele den nye kommunen skal oppleves å være inkludert og prioritert, og at satsningsområder i det største bysentrum nedtones.

Partiprogrammet som juryen vurderer som det beste for Kristiansand sentrum, har et eget kapittel om by- og stedsutvikling. Både her, og i flere øvrige temaområder, har partiprogrammet tiltak som juryen klart ser som positive for utviklingen av Kristiansand sentrum, uten at sentrum blir uthevet spesielt. Dette gjelder både innen klimatiltak, transport, bolig- og næringsutvikling, kultur, forutsigbarhet for investeringer mv.

Etter at disse deltemaene er beskrevet utfyllende og relativt detaljer, blir imidlertid programmet meget overbevisende på partiets forståelse av-, og ambisjoner for, Kristiansand sentrum. Programmet fremhever at Kristiansandregionens attraktivitet er avhengig av et sterkt og levende sentrum, med tydelige urbane kvaliteter. Det beskrives hvordan partiet vil legge til rette for at Kvadraturen kan utvikle seg videre og skape mer liv i sentrum. Flere skal bo- og jobbe i sentrum og det beskrives hvordan ulike tiltak skal medvirke til et levende sentrum som tiltrekker seg både egne innbyggere og folk utenfra. Partiprogrammet kobler også sentrumssatsningen med reiselivs- og mat-strategier, og presiserer verdien av natt-økonomien. I flere av satsningene retter også programmet ut en hånd utover kommunegrensene og kobler arbeidet med et sterkt Kristiansand sentrum til ringvirkninger i hele Sørlands-regionen.

Programmet er konkret på å styrke bysentrum ved å bygge ut Lagmannsholmen til et levende byområde med ulike typer boliger, tilgjengelige og attraktive offentlig byrom og et variert handels-, service- og tjenestetilbud.

Det presiseres også i flere sammenhenger at satsningene krever samarbeid og at kommunen må spille på lag med næringslivet, frivilligheten og innbyggerne.

Totalt sett opplever juryen at partiprogrammet er meget tydelig på viktigheten av en positiv utvikling av Kristiansand sentrum og er enstemmige på at:

Kristiansand Venstre

har det beste partiprogrammet for Kristiansand sentrum!

Kontaktinformasjon til Kristiansand Venstre:

Jacob Handegard

jacob.handegard@venstre.no

Mandal

Lindesnes kommune ble opprettet 1. januar 2020 ved at den tidligere Lindesnes kommune ble slått sammen med Marnardal og Mandal til én kommune.

Juryen i Mandal trekker samme erfaringer som i Kristiansand og Stavanger, der partiprogrammene i nylig sammenslåtte kommuner er preget av ønske og respekt for at hele den nye kommunen skal oppleves å være inkludert og prioritert, og at satsningsområder i det største bysentrum nedtones.

Dette gjelder også for det beste partiprogrammet i Lindesnes kommune, men vinneren utmerker seg ved innledningsvis å poengtere at sterke regionssentra er en forutsetning for desentralisert bo- og tjenestetilbud. Det viser en forståelse og ambisjon om likevel å kunne prioritere Mandal sentrum i strategier og enkeltsaker. Utspillet forsterkes av at det tidlig i programmet slås fast at det er viktig å ta vare på byens særpreg, men fornye og utvikle byen med en balansert politikk som tar hensyn til vekst og vern.

Partiprogrammet er tydelig på verdien av næringsutvikling og befolkningsvekst. Det står også i klartekst at hele Mandal bys sentrum må fungere. Her pekes det konkret på at en helhetlig sentrumsplan fra Sanden til Øvrebyen, som også inkluderer nedre Malmø, må prioriteres.

På innhold legges det vekt på å styrke sentrumsområdene og legge til rette for handel og aktivitet. Juryen skulle gjerne sett at det var en større differensiering og mer konkrete forslag her, men velger å tolke det som et område som kan videreutvikles i fireårsperioden.

Om tilgjengelighet framkommer det mer konkrete forslag for å avlaste gjennomgangstrafikken i Bryggegata og styrke parkeringsmulighetene på Malmø.

I partiprogrammet blir det også fremhevet at sentrum og tettstedene skal utvikles i tett dialog med næringsdrivende og innbyggere. Det skal sikres god kontakt mellom kommune og næringsliv og arbeides for kortest mulig saksbehandlingstid for næringslivet.

Juryen skulle gjerne sett at Mandal sentrum var gitt enda tydeligere plass i partiprogrammet og at det kom enda klarere fram hvilke tiltak som skulle prioriteres og hvordan gjennomføringen skulle sikres.

Juryen ser imidlertid at partiprogrammet gir tydelige oppspill på flere områder til at dette kan videreutvikles i perioden, spesielt i arbeidet med en ny sentrumsplan og mulige satsninger både knyttet til- og nedfelt i denne planen. Juryen er derfor enstemmige på at:

Lindesnes Høyre

har det beste partiprogrammet for Mandal sentrum!

Kontaktinformasjon til Lindesnes Høyre:

Pål Pedersen

pedersen.paal@gmail.com

Porsgrunn

Partiprogrammet som juryen vurderer som det beste for Porsgrunn sentrum er helt konkrete på at 'Porsgrunn skal ha et levende sentrum med elva som samlende midtpunkt'.

Programmet er videre konkret på at det innebærer utvikling av flere bynære boligtomter og fortetting av sentrum. Det gir også helt konkrete virkemidler på hvordan å få ned kostandene for å kjøpe mindre leiligheter i sentrum.

Det prioriteres også at strandpromenaden skal videreutvikles inkl. smug og snarveier, for på den måten vende byrommet og næringslivet mot elven. Programmet har i seg konkrete tiltak på gjestebrygga. Partiet er positive til etablering av et nytt parkeringshus i sentrum og fremhever i tillegg til parkering av vareleveranse er en viktig faktor for næringslivet i sentrum.

På et overordnet nivå vil sentrum også nytte godt av at det skal jobbes for en ny bypakke/byutviklingsavtale og nevner her også konkrete tiltak som skal prioriteres bla. jernbanestasjonen.

Partiprogrammet er ikke veldig konkret når det gjelder innhold i sentrum. Det pekes imidlertid på en rekke ordninger mot næringslivet, samt innenfor kultur og fritid, som kan komme Porsgrunn sentrum til gode og gjerne samkjøres med utviklingen av sjøpromenaden og andre konkrete sentrumssatsninger i programmet.

Partiprogrammet vektlegger en tillit til at samfunnet bygges nedenfra og trekker her spesielt fram engasjerte innbyggere og frivilligheten. Mot næringslivet vektlegges det mer effektiv kommunikasjon og saksbehandling. Juryen tenker det skal lite til at partiet tar med næringslivet, sammen med innbyggere og frivilligheten, i et tettere samarbeid.

Tross påpekninger på noen områder opplever juryen at partiprogrammet er tydelig på viktigheten av en positiv utvikling av Porsgrunn sentrum og er enstemmige på at:

Porsgrunn Høyre

har det beste partiprogrammet for Porsgrunn sentrum!

Kontaktinformasjon til Porsgrunn Høyre:

Anne Cathrine Syversen

anne@hydrogen-pro.com

Stavanger

Stavanger kommune ble i 2020 utvidet gjennom sammenslåing med nabokommunene Rennesøy og Finnøy.

Juryen i Stavanger trekker samme erfaringer som i Kristiansand og Lindesnes, der partiprogrammene i nylig sammenslåtte kommuner er preget av ønske og respekt for at hele den nye kommunen skal oppleves å være inkludert og prioritert, og at satsningsområder i det største bysentrum nedtones. Generelt gjelder imidlertid dette i noe mindre grad i Stavanger, enn i de to andre byene.

Partiprogrammet som juryen vurderer som det beste for Stavanger sentrum er likevel det programmet som i størst grad klarer å balansere dette.

Programmet innledes med en rekke temaområder som ikke direkte innvirker på sentrumsutviklingen alene, men kommer hele den sammenslåtte kommunen til gode. Når man kommer til temaområder som ligger tettere opp mot sentrumssatsning, er imidlertid programmet meget konkret på tiltak i Stavanger sentrum og på sentrumsaktørens rolle og posisjon. Dette gjelder f.eks for Matbyen Stavanger.

I kapittelet om *Byutvikling og areal* levnes det liten tvil om prioriteringen av Stavanger sentrum, likevel uten å utelate viktige grep og satsinger i de to tidligere kommunesentraene; Vikevåg og Judaberg.

Satsningen på Stavanger sentrum blir ytterligere synlig i et eget avsnitt: *På tide å satse på sentrum*. Her vektlegges det å holde større trykk for raskere realisering av KDP Stavanger sentrum (Sentrumsplanen) som ble vedtatt i 2019. I tillegg til å framheve de viktigste strategiene i denne planen innenfor kapasitet, innhold og tilgjengelighet, går programmet langt i å vise til konkrete virkemidler for å stimulere til realisering.

Programmet er også veldig tydelig på at utviklingen av sentrum skal og må skje i nært samarbeid med sentrumsaktørene og konkretiserer også her disponering av ressurser og formaliserte samarbeid.

Juryen opplever med dette at partiprogrammet er meget tydelig på viktigheten av en positiv utvikling av Stavanger sentrum og er enstemmige på at:

Stavanger Høyre

har det beste partiprogrammet for Stavanger sentrum!

Kontaktinformasjon til Stavanger Høyre:

Sissel Knutsen Hegdal
Tormod W Losnedal

sissel.k.hegdal@stavanger.kommune.no
tormod.losnedal@stavanger.kommune.no

Juryens begrunnelse – nasjonal vinner

Vedlagt følger begrunnelsene fra den nasjonale juryen

Kontaktinformasjon til juryen:

Sverre Landmark sverre@probiz.as / 918 31 230

Nasjonal jury har bestått av:

- Henrik Lundberg, Kontor for Arkitektur og Plan / KAP
- Siri Holmboe Høibo, Design og arkitektur Norge / DOGA
- Sverre Landmark, Probiz

Juryens begrunnelse v/Sverre Landmark:

Mange partiprogrammer, jeg mener de fleste, er som kommoder: De har skuffer for ulike temaer, Eldre i en skuff, barn og unge i en annen. Arbeidsliv og arbeidsplasser, folkehelse og velferd, kultur, utdanning, og så videre. Næring. Bærekraft og klima selvsagt.

Det som gjør byutvikling så spennende og viktig er at vi må rote ned i alle skuffene. Mange politikere synes det er vanskelig, og det ER vanskelig!

Et godt sentrum er et viktig bidrag for å nå målsetningene om en bærekraftig utvikling, verdiskapning, tilhørighet og bolyst.

Sentrum i en by er navet i lokalsamfunnet og er et Kinderegg av et verktøy for å løse nær sagt alle utfordringene på en gang.

Det har vært seks juryer som har vurdert fram vinnere i de seks byene. Den nasjonale juryen har mottatt partiprogrammene for de lokale vinnerne og evaluert disse på helt fritt grunnlag i forhold til de lokale vurderingene. Juryen har benyttet samme kriterieliste som de lokale juryene, og den endelige vurderingen er et gjennomsnitt av våre vurderinger. Det er komplett samstemmighet i den nasjonale juryen om hvilket program som er det beste av de seks.

Det er viktig å si at dette ikke er en kåring av «beste parti», men det er kåring av «beste partiprogram». De seks byene i kåringen har alle en historikk der partiene har sine svin på skogen. Kall det gjerne en overforenkling – men med AKSJON BYPOLITIKK har vi valgt konsentrere oss om hvor bevisst partiene er på hvilke prioriteringer og satsningsområder som skal styrke utviklingen av eget bysentrum – fremover.

Det er også viktig å si at seks ulike byer har hver sine særegenheter og utfordringer. Det som er viktig i en by, trenger ikke være viktig i en annen. I noen byer kan det være super-viktig å demme opp for ulemper påført ved tidligere vedtak, eller så er næringsstrukturen av en art som gir fordeler eller ulemper.

Før jeg begynner å snakke om vinneren, vil jeg også våge den påstand at alle de seks byer er eksempler på at det utvikler seg en kultur for bedre byutvikling – at kunnskapen og interessen for hva som skaper bedre byer er mer utbredt enn tidligere. Men dette stiller jo krav til partiene – kom igjen – vi oss i partiprogrammene at dere følger med i tiden!

Partiprogrammet som nasjonal jury har vurdert som det beste byutviklingsprogrammet skiller seg markant ut både lokalt og nasjonalt. Forskjellen er såpass stor at det etter avtale

mellom lokal og nasjonal jury faktisk ble noe underkommunisert i kåringen av lokale vinnere i arrangementets del 1, for ikke å ta spenningen fra den nasjonale kåringen.

Partiprogrammet evner å balansere den iboende spenningen mellom sentrum, omland og tidligere kommunesentre. Samtidig er programmet enestående ikke bare når det gjelder å innfri og realisere kommunens egen vedtatte sentrumsplan, men tar det ytterligere lenger ved å bygge på med andre tiltak som forsterker og detaljerer sentrumsplanens satsningsområder.

«Sentrum er selve hjertet i kommunen og skal være en lett tilgjengelig møteplass for hele regionens innbyggere, der handel, arbeid, og servering skjer i harmoni med hverandre og de som bor der.»

Programmet våger også å være forpliktende i forhold til ressursbruk både internt i kommunen og eksternt mot samarbeidspartnere. Også her stikker programmet seg markant ut ved å ikke bare anerkjenne verdien av offentlig-privat samarbeid i sentrumsutviklingen, men også ved å våge å være konkrete i at det innebærer tildeling av kommunale midler og øvrige ressurser.

Programmet slår kort og godt fast at prioritet nummer én er å øke innbyggertallet i sentrum, og at det er viktig å få til en god og rask realisering av nye utbygginger, møtesteder og parker innenfor sentrumsplanen som er vedtatt.

Partiprogrammet har også egne målsettinger som er knyttet til de mange som går på jobb når de fleste andre har fri, og som skaper de møteplassene som er så viktige for det sosiale livet; nemlig serverings- og utelivsbransjen. Det gjelder skjenkereglene og andre rammebetingelser for denne bransjen.

Programmet viser også vilje til innovasjon gjennom å foreslå å etablere et fond for å få viktige sentrumsprosjekter på beina og stimulere til private investeringer.

Norsk Sentrumsutviklings ambisjon og mål for Aksjon Byutvikling var at aksjonen skulle bidra til at sentrumsutvikling tok et større rom i lokalpolitikken. Den nasjonale juryen ser at det har gitt resultater i alle de seks byene og vil gi heder til samtlige lokale vinnere. Det vil helt sikkert bidra til en styrket sentrumsutvikling ikke bare i disse seks byene, men at det kommer høyere på dagsorden også i andre bykommuner.

Denne gangen var det imidlertid ett partiprogram som skilte seg markant ut. Byen feirer sitt 900 års jubileum i 2025, og sentrumspolitikken er kanskje mer høylytt enn i andre byer. Den nasjonale juryen er samstemte om, og høylytt begeistret for, at:

Stavanger Høyre

har det beste partiprogrammet ikke bare for Stavanger sentrum, men også som et forbilde for framtidige lokale partiprogram for å styrke by- og tettstedsentra!